

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра Обліку і оподаткування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

Вікторія КРИКУНОВА

“ _____ ” _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень

молодший бакалавр

(бакалавр, магістр)

спеціальність

071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація (освітня програма)

«Облік і оподаткування»

(назва спеціалізації)

факультет

економічний

(назва факультету)

освітній

молодший бакалавр

рівень

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма «Основи конституційного права» для
(назва навчальної дисципліни)

здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою

«Облік і оподаткування», спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»
(назва освітньої програми) (шифр і назва спеціальності)

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Коновалов О.Л., кандидат історичних наук, старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри обліку і оподаткування

Протокол від „ 27 ” серпня 20 20 року № 1

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності

Протокол від „ 27 ” серпня 20 20 року № 1

Затверджено на Вченій раді факультету економічного

Протокол від „ 27 ” серпня 20 20 року № 1

Завідувач кафедри публічного управління та адміністрування

„ 27 ” серпня 20 20 року (підпис) Потравка Л.О. (прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (напрямок підготовки), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Змістових частин – 2	Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>реферат</u> (назва)		1-й	-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Освітній рівень: Молодший бакалавр	1-й	2-й
		Лекції	
		30 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
60 год.	год.		
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30/60.

для заочної форми навчання -

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Сучасне конституційне право - це галузь права, яка закріплює основні засади демократії, правовий статус особи та організацію державної влади і місцевого самоврядування.

В умовах становлення України як демократичної, правової, соціальної держави вивчення цієї дисципліни має особливе значення та дає студентам широкий діапазон світоглядних уявлень із найбільш важливих політико-правових проблем розвитку нашої держави: 1) становлення конституціоналізму в Україні на демократичних засадах; 2) забезпечення прав людини та громадянина; 3) реалізація народовладдя; 4)

формування дієздатних структур громадянського суспільства.

Вказані в навчальній програмі питання об'єднанні в окремі модульні завдання. Такий підхід дозволяє більш глибоко вивчити та зрозуміти основні проблеми конституційного права в сучасних умовах, особливо з огляду на їх вивчення через призму правових позицій Конституційного Суду України з відповідних питань, а також практики застосування в Україні ратифікованих Верховною Радою України міжнародних договорів та рішень Європейського суду з прав людини.

На вивчення конституційного права України виділяється 120 годин, з них 30 години лекційні, 30 годин - практичні заняття, 60 годин - для самостійної роботи. На практичні заняття винесено найбільш важливі й складні теми, решта тем передбачають самостійне опрацювання. Це пояснюється тим, що студенти вже ознайомились із базовими поняттями та положеннями зазначених тем під час вивчення близького за змістом матеріалу споріднених дисциплін.

Такий підхід дозволяє глибше зрозуміти та засвоїти основні проблеми конституційного права в сучасних умовах, а надто з огляду їх вивчення крізь призму правових позицій Конституційного Суду України з відповідних питань, а також практики застосування в Україні ратифікованих Верховною Радою України міжнародних договорів та рішень Європейського суду з прав людини.

Актуальність навчальної дисципліни визначається тим, що конституційне право є провідною галуззю права національної системи права України, норми якої покликані охороняти права і свободи людини і громадянина. З цією метою вони засновують відповідний і суспільний устрій, який охоплюється категорією "конституційний лад України". Норми конституційного права визначають баланс співвідношення влади та свободи і, у зв'язку з цим, регулюють найбільш принципово важливі, суспільні відносини, які пов'язані з організацією основ конституційного ладу, взаємовідносинами між особою та державою, унітарним устроєм України, порядком формування і функціонування системи органів державної влади і місцевого самоврядування.

Водночас конституційне право України є однією з галузевих теоретико-правових наук. Як галузева юридична наука конституційне право вивчає норми і конституційно-правові інститути, суспільні відносини, врегульовані ними, практику реалізації норм і інститутів конституційного права, аналізує закономірності їхнього розвитку тощо. З цією метою наука покликана визначати закономірності розвитку конституційного права, формулювати практичні поради з метою вдосконалення його системності та практики.

Конституційне право України є нормативною дисципліною, яка відноситься до блоку фундаментальних та професійно-орієнтованих навчальних дисциплін. Названа дисципліна передбачає опанування методології дослідження сутності і змісту конституційно-правових явищ в цілому і, зокрема, основ теорії конституції, конституційно-правового положення людини і громадянина, конституційно-правового регулювання територіальної організації держави, конституційно-правової основи організації і здійснення державної влади та організації і діяльності органів місцевого самоврядування.

Конституційне право, як і будь-яка інша галузь, складається із норм, принципів та інститутів. Джерелами конституційного права є: природне право і позитивне право. Джерела позитивного конституційного права систематизується за їх юридичною силою. До них відносяться: Конституція України, закони України, інші акти

нормативного характеру, що містять конституційно-правові норми і приймаються Верховною Радою України або шляхом всеукраїнського референдуму; нормативні акти Президента України, що містять конституційно-правові норми; нормативні акти Кабінету Міністрів України, що містять конституційно-правові норми; Рішення Конституційного Суду України, в яких дається офіційне тлумачення Конституції та законів України; міжнародні договори, згоди на обов'язковість яких надано Верховною Радою України; акти органів місцевого самоврядування.

Курс має **предметом вивчення** конституційно-правові явища, інститути і норми вітчизняного конституційного права, процеси, пов'язані з їхнім становленням, розвитком та функціонуванням.

Формами проведення занять є такі: лекції, семінарські заняття, самостійна та індивідуальна робота. Підсумковим контролем вивчення навчальної дисципліни є екзамен.

Дана дисципліна тісно взаємопов'язана з такими навчальними дисциплінами: теорія держави і права, конституційне право зарубіжних країн, державне будівництво та місцеве самоврядування, правові системи сучасності тощо.

Розподіл навчального часу для студентів денної форми навчання визначається тематичним планом з даної дисципліни, який затверджується на засіданні кафедри.

При вивченні змісту навчальної дисципліни студенти повинні в обов'язковому порядку знайомитись із змістом програми навчальної дисципліни та робочої програми з навчальної дисципліни. При вивченні згаданих документів студент повинен звернути увагу на розподіл часу по темам та форми занять з них. Особливу увагу рекомендується звернути студенту на тематику та обсяг виконання завдань, рекомендованих для самостійної роботи.

Також студентам необхідно ознайомитися з особливостями індивідуальної роботи та чітко запам'ятати, що вона включає в себе консультації для студентів з методики складання таблиць, схем, логічних ланцюжків; характеристику методики написання контрольних, самостійних робіт, рефератів, доповідей та наукових робіт; підготовку з питань до модульного контролю, заліку та ; роботу зі студентами, які потребують навчальної допомоги з окремих тем тощо.

Метою вивчення дисципліни є надання знань, умінь, здатностей:

а) науково-юридична: закласти та сформувати у студентів знання з провідної галузі національного права України, її норм та інститутів, а також дати чітке уявлення щодо їх органічних зав'язків з окремими галузями права;

б) загальноосвітня: вивчення історичних передумов конституційного процесу в Україні та впливу конституційного права України на всі галузі права та міжгалузеві зв'язки, вплив на державотворчі процеси в Україні;

в) виховна: сприяти формуванню патріотизму, громадсько-політичної та правової культури майбутнього юриста.

Завдання:

- забезпечення засвоєння сукупності юридичних норм, які закріплюють конституційний лад України, форму правління і форму державного устрою, політичний режим, визначають організацію, компетенцію і порядок діяльності вищих, центральних і місцевих органів державної влади, місцевого самоврядування, основні права й обов'язки громадян, іноземців та осіб без громадянства, виборче право і виборчу

систему України;

- формування самостійного мислення, навичок аналізу основ конституційного права України, порівняння та співставлення його з основами державного (конституційного) права зарубіжних країн;
- формування понятійного апарату, що використовується в межах конституційного права України, та вміння ним користуватися;
- поглиблення знань прикладного характеру;
- розвиток загальної політико-правової культури студентів.

Вивчення дисципліни "Основи конституційного права" передбачає досягнення такого кваліфікаційного рівня підготовки випускників, при якому вони повинні бути здатними до вирішення професійних задач діяльності, пов'язаних з ефективністю забезпеченням прав і свобод людини і громадянина під час роботи та мати такі основні **загальнокультурні та професійні компетенції з конституційного права:** загальнокультурні компетенції:

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК06 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності ЗК11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного), суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
Спеціальні, фахові компетентності (ФК)	СК04 Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання СК 07. Здатність до застосування знань податкового законодавства, розуміння чинної системи оподаткування, закономірностей у сфері фінансових відносин, держави і суб'єктів господарювання.
Програмні результати навчання	ПР 17 Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави ПР 18 Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного, демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовна частина 1. Загальні положення конституційного права України. Основи правового статусу особи в Україні.

Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права України

Поняття та предмет конституційного права України. Конституційно- правові норми, поняття та особливості. Інститути конституційного права України. Суб'єкти конституційного права України. Конституційне право як навчальна дисципліна.

Тема 2. Конституція України та її розвиток

Визначення конституції та її сутність. Предмет та функції конституції. Види конституцій. Джерела конституційного права. Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Місце конституції в системі національного законодавства. Історія конституційного розвитку України. Основні риси та особливості Конституції України 1996 р. Структура Основного Закону нашої держави. Юридичні властивості Конституції України. Правова охорона Конституції. Значення Конституції України для розвитку української державності.

Тема 3. Основні риси конституційного ладу України

Поняття конституційного ладу України та його основ. Загальна характеристика основ конституційного ладу України: народний та державний суверенітет; принципи демократизму Конституції України 1996 р.; поняття правової та соціальної держави; форма української держави та її державні символи; основи економічних відносин в Україні.

Тема 4. Конституційно-правові основи статусу людини і громадянина. Громадянство України. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців

Правовий статус людини і громадянина як інститут конституційного права. Поняття і види основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні. Механізм реалізації і гарантії прав та свобод людини і громадянина. Співвідношення міжнародно-правового і національного регулювання прав і свобод людини та забезпечення міжнародних стандартів прав і свобод людини в Україні.

Поняття громадянства і належність до громадянства України. Принципи громадянства України. Набуття громадянства України. Припинення громадянства України. Органи, які вирішують питання, пов'язані з громадянством України.

Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні. Поняття "іноземець" та види іноземців. Правова регламентація режиму іноземців в Україні. Права, свободи і обов'язки іноземців. Депортація іноземців. Екстрадиція іноземців іноземній державі. Біженці.

Тема 5. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина

Конституційні права, свободи людини і громадянина. Права і свободи людини і громадянина, їх співвідношення. Класифікація конституційних прав і свобод. Права людини і права громадянина. Покоління прав людини. Соціально- економічні і соціально-культурні права. Особисті права і свободи. Політичні права і свобод.

Конституційні обов'язки громадян України щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів. Обов'язок не

заподіювати шкоди природі, культурній спадщині, відшкодування завданих збитків. Обов'язок сплачувати податки і збори в порядку й розмірах, встановлених законом. Обов'язок неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права й свободи, честь і гідність інших людей.

Тема 6. Народне волевиявлення. Конституційні засади виборчої системи та виборчого права в Україні

Поняття виборів та їх соціальна функція. Види виборів. Виборче право і виборча система. Особливість виборчої системи України.

Принципи виборчого права і їх закріплення в Конституції України. Принципи вільних виборів. Загальне, рівне і пряме виборче право. Таємне голосування. Поняття виборчого процесу. Правова регламентація стадій виборчого процесу. Призначення виборів, утворення виборчих органів і виборчих округів. Виборчі дільниці. Порядок висування та реєстрація кандидатів у депутати. Агітаційна компанія. Права кандидатів і гарантії діяльності. Порядок проведення голосування, підрахунок голосів і встановлення результатів голосування. Повторне голосування і повторні вибори.

Поняття і соціальна функція референдумів. Види референдумів. Призначення та порядок проведення референдумів. Предмет всеукраїнського референдуму. Правова регламентація питань організації референдумів та визначення їх результатів. Правові наслідки референдуму. Зміна та відміна рішень, прийнятих референдумом.

Відповідальність за порушення виборчих прав громадян.

Змістовна частина 2. Конституційно-правові основи організації та діяльності органів державної влади й місцевого самоврядування в Україні

Тема 7. Організація державної влади в Україні. Система державних органів

Конституційне-правове регулювання питань організації і діяльності органів державної влади. Поняття, ознаки та конституційна система органів державної влади в Україні. Види органів державної влади.

Конституційний статус органів законодавчої, виконавчої і судової влади. Конституційний статус Президента України та прокуратури в системі органів державної влади.

Принципи організації і діяльності органів державної влади, їх конституційне закріплення.

Тема 8. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Місце та роль Верховної Ради України в механізмі державної влади. Верховна Рада - єдиний орган законодавчої влади в Україні, парламент України. Парламент та його ознаки. Види парламентів. Функції Верховної Ради України.

Чисельний склад та структура Верховної Ради України. Коаліція депутатських груп та фракцій у Верховній Раді України. Термін повноважень Верховної Ради України. Дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.

Поняття статусу народного депутата України. Вільний депутатський мандат,

несумісність депутатського мандата з іншими видами діяльності. Термін повноважень народного депутата України. Дострокове припинення повноважень народного депутата України. Форми діяльності народного депутата України.

Права і обов'язки народного депутата України. Право депутатського запиту. Гарантії діяльності народного депутата України та механізм їх реалізації.

Компетенція Верховної Ради України: поняття, конституційне закріплення. Законодавча компетенція. Питання, що визначаються та встановлюються виключно законами України. Законодавча, установча та контрольна компетенція Верховної Ради України. Контрольні повноваження Верховної Ради України відносно Президента України та органів виконавчої влади.

Організація роботи Верховної Ради України. Органи та посадові особи Верховної Ради України. Порядок обрання та повноваження Голови Верховної Ради України, першого заступника і заступника Голови Верховної Ради України. Комітети Верховної Ради України: порядок формування, перелік, повноваження. Тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії Верховної Ради України. Депутатські групи та фракції у Верховній Раді України.

Порядок роботи Верховної Ради України. Чергові та позачергові сесії Верховної Ради України. Порядок скликання та проведення сесій Верховної Ради України. Розгляд питань на пленарних засіданнях Верховної Ради України. Голосування в Верховній Раді України.

Законодавчий процес та інші парламентські процедури. Стадії законодавчого процесу. Поняття законодавчої ініціативи. Суб'єкти права законодавчої ініціативи в Верховній Раді України. Попереднє обговорення законопроектів у комітетах Верховної Ради України. Порядок обговорення законопроекту на пленарних засіданнях Верховної Ради України в ході трьох читань. Прийняття законів. Промульгація законів Президентом України. Введення в дію законів та інших актів Верховної Ради України. Особливості проходження в Верховній Раді України конституційних законів.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: порядок призначення, повноваження, акти реагування.

Правовий статус Рахункової палати.

Тема 9. Президент України

Поняття глави держави, юридичні форми глави держави. Місце та роль Президента України в механізмі державної влади. Функції Президента України.

Порядок обрання Президента України. Законодавство про вибори Президента України.

Термін повноважень Президента України. Конституційні підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України. Відставка Президента України. Неможливість виконання Президентом України своїх обов'язків за станом здоров'я. Усунення Президента України з поста в порядку імпічменту Верховною Радою України. Виконання обов'язків Президента України у разі дострокового припинення повноважень Президента України.

Компетенція Президента України. Конституційні засади взаємовідносин Президента України і Верховної Ради України та його повноваження у сфері законодавчої влади. Конституційні засади взаємовідносин Президента України з органами виконавчої влади. Повноваження Президента України в області міжнародних відносин, оборони та охорони правопорядку, прав і свобод громадян України.

Акти Президента України.

Адміністрація Президента України.

Тема 10. Виконавча влада в Україні

Кабінет Міністрів України, його місце та повноваження в системі виконавчої влади. Центральні і місцеві органи виконавчої влади.

Тема 11. Конституційні засади судової влади в Україні. Конституційний Суд України. Прокуратура

Суди - виключні органи правосуддя в Україні. Система судів загальної юрисдикції. Верховний Суд України. Загальне поняття й основні напрямки діяльності. Структура і склад Верховного Суду України. Спеціалізовані та апеляційні суди в Україні. Вищий адміністративний суд України.

Функції і повноваження судів загальної юрисдикції. Основні засади судочинства в Україні. Правовий статус суддів. Вимоги до кандидатів на посаду судді України. Порядок призначення суддів. Гарантії незалежності суддів. Органи суддівського самоврядування і кваліфікаційні колегії.

Вища рада юстиції України: порядок формування, склад, основні функції і повноваження.

Правовий статус прокуратури в Україні. Система і структура прокуратури. Функції і повноваження прокуратури. Порядок діяльності органів прокуратури. Акти органів прокуратури.

Конституційний Суд - єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.

Склад та порядок формування Конституційного Суду та його склад. Функції та повноваження Конституційного Суду України. Порядок діяльності Конституційного Суду і процедури розгляду ним справ.

Тема 12. Територіальний устрій України та організація місцевого самоврядування в Україні

Поняття територіального устрою держави. Територіальний та державний устрій. Ознаки унітарних та федеративних держав. Різновиди унітарних держав. Конституційне закріплення форми державного устрою України як децентралізованої унітарної держави.

Автономія в Україні. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим. Загальна характеристика Конституції Автономної Республіки Крим.

Поняття та система адміністративно-територіального устрою України. Види адміністративно-територіальних одиниць.

Поняття, сутність, загальні принципи місцевого самоврядування в Україні. Система, основи, повноваження місцевого самоврядування в Україні. Правовий статус органів і посадових осіб місцевого самоврядування в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових частин і тем	Кількість годин			
	денна форма		Заочна форма	
	усього	у тому числі	усього	у тому числі

		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістова частина 1. Загальні положення конституційного права України. Основи правового статусу особи в Україні.												
Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права України	8	2	2			4						
Тема 2. Конституція України та її розвиток	8	2	2			4						
Тема 3. Основні риси конституційного ладу України	8	2	2			4						
Тема 4. Конституційно-правові основи статусу людини і громадянина. Громадянство України. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців	8	2	2			4						
Тема 5. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина	8	2	2			4						
Тема 6. Народне волевиявлення. Конституційні засади виборчої системи та виборчого права в Україні	8	2	2			4						
Разом за змістовою частиною 1	48	12	12			12						
Змістова частина 2. Конституційно-правові основи організацій та діяльності органів державної влади й місцевого самоврядування в Україні												
Тема 7. Організація державної влади в Україні. Система державних органів	8	2	2			4						
Тема 8. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	8	2	2			4						
Тема 9. Президент України	8	2	2			4						
Тема 10. Виконавча влада в Україні	16	4	4			8						
Тема 11. Конституційні засади судової влади в Україні. Конституційний Суд України. Прокуратура України	16	4	4			8						
Тема 12. Територіальний устрій України та організація місцевого самоврядування в Україні	16	4	4			8						
Разом за змістовою частиною 2	72	18	18			36						
Усього годин	120	30	30			60						

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права України	2
2	Тема 2. Конституція України та її розвиток	2
3	Тема 3. Основні риси конституційного ладу України	2
4	Тема 4. Конституційно-правові основи статусу людини і громадянина. Громадянство України. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців	2
5	Тема 5. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина	2
6	Тема 6. Народне волевиявлення. Конституційні засади виборчої системи та виборчого права в Україні	2
7	Тема 7. Організація державної влади в Україні. Система державних органів	2
8	Тема 8. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	2
9	Тема 9. Президент України	2
10	Тема 10. Виконавча влада в Україні	4
11	Тема 11. Конституційні засади судової влади в Україні. Конституційний Суд України. Прокуратура України	4
12	Тема 12. Територіальний устрій України та організація місцевого самоврядування в Україні	4
Разом		30

6. Теми практичних і семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права України	2
2	Тема 2. Конституція України та її розвиток	2
3	Тема 3. Основні риси конституційного ладу України	2
4	Тема 4. Конституційно-правові основи статусу людини і громадянина. Громадянство України. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців	2
5	Тема 5. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина	2
6	Тема 6. Народне волевиявлення. Конституційні засади виборчої системи та виборчого права в Україні	2
7	Тема 7. Організація державної влади в Україні. Система державних органів	2

8	Тема 8. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	2
9	Тема 9. Президент України	2
10	Тема 10. Виконавча влада в Україні	4
11	Тема 11. Конституційні засади судової влади в Україні. Конституційний Суд України. Прокуратура України	4
12	Тема 12. Територіальний устрій України та організація місцевого самоврядування в Україні	4
Разом		30

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права України	4
2	Тема 2. Конституція України та її розвиток	4
3	Тема 3. Основні риси конституційного ладу України	4
4	Тема 4. Конституційно-правові основи статусу людини і громадянина. Громадянство України. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців	4
5	Тема 5. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина	4
6	Тема 6. Народне волевиявлення. Конституційні засади виборчої системи та виборчого права в Україні	4
7	Тема 7. Організація державної влади в Україні. Система державних органів	4
8	Тема 8. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	4
9	Тема 9. Президент України	4
10	Тема 10. Виконавча влада в Україні	8
11	Тема 11. Конституційні засади судової влади в Україні. Конституційний Суд України. Прокуратура України	8
12	Тема 12. Територіальний устрій України та організація місцевого самоврядування в Україні	8
Разом		60

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання включають підготовку та захист самостійної розробки (реферату) та захисту її на заняттях.

Перелік тем рефератів

1. Основні передумови (соціально-економічні, історико-культурні та філософські) виникнення конституції як основного закону держави і суспільства.

2. Перспективи розвитку українського конституціоналізму.
3. Місто і роль конституційного права в національній правовій системі.
4. Наука конституційного права на сучасному етапі розвитку України.
5. Етапи розробки Конституції України 1996 р.
6. Порівняльна характеристика Конституції УРСР 1978 р. і Конституції України 1996 р.
7. Порівняльна характеристика Конституції України 1996 р. і Конституції інших країн.
8. Формування конституційної держави в Україні.
9. Конституційно-правове оформлення України як суверенної держави.
10. Принципи конституційного ладу України.
11. Інститут громадянства України.
12. Розвиток інституту громадянства України (1990-2020 рр.)
13. Інститут омбудсмена.
14. Етапи формування державної території України.
15. Система державних органів влади в Україні.
16. Виборча система України.
17. Інститут президентства в Україні.
18. Конституційно-правовий статус українського парламенту.
19. Теорія розподілу влади та її закріплення у Конституції України 1996р.
20. Виконавча влада в Україні згідно з Конституцією 1996 р.
21. Місцева виконавча влада в Україні: формування, розвиток та перспективи реформування.
22. Конституційний Суд України в системі органів державної влади.
23. Конституційно-правовий статус Прокуратури України.
24. Судова влада у системі розподілу влади.
25. Місцеве самоврядування в Україні та перспективи його розвитку.
26. Правове регулювання місцевих референдумів.

9. Методи навчання

Концепція курсу «Основи конституційного права» передбачає: формування у студентів спеціальних професійних, соціальних та особистісних компетенцій для використання накопичених знань у майбутній практичній діяльності на основі самостійного вивчення дисципліни, виконання різних видів навчальної діяльності, взаємодії з викладачем і колегами по групі.

Досягнення навчальних цілей здійснюється шляхом:

- проведення очних занять (лекції);
- самостійного навчання студентів на основі вивчення та творчого переосмислення комплексу навчально-методичних матеріалів, розроблених для слухачів курсу;
- участі студентів у семінарських заняттях, спрямованих на обговорення практично значущих проблем, набуття студентами знань і вмінь із предметної галузі, активізацію їх розумової діяльності, розвитку критичного мислення;

- виконання практичних завдань, призначених для оволодіння слухачами навичок і вмій з державного та регіонального управління;

- поточної перевірки набутих слухачами знань, умій і навичок шляхом проведення модульної контрольної роботи, до складу якої входять теоретичні питання, тести та завдання;

- підсумкової перевірки набутих слухачами знань, умій і навичок шляхом проведення заліку.

Тематичним планом курсу передбачено:

- участь у семінарських заняттях;
- виконання практичних завдань;
- написання модульної контрольної роботи;
- складання заліку.

Тестові завдання спрямовані на перевірку знань слухачів.

Практичні заняття слугують меті оновлення та поповнення теоретичних знань, здобутих слухачами практичних навичок, розвитку їх критичного та творчого мислення, вміння коректно використовувати засвоєний понятійний апарат.

Семінарські заняття призначено для обговорення проблемних питань із застосування системи професійно орієнтованих знань. Семінарські заняття реалізуються шляхом проведення дискусій.

Підсумковий контроль має на меті визначення відповідного рівня знань слухачів.

Навчальні результати слухачів у межах навчального курсу оцінюються на основі:

- виконання практичних завдань;
- участі у семінарських заняттях;
- поточного та підсумкового контролю.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності викладання курсу «Основи конституційного права» передбачає застосування таких методик, як:

- проблемні лекції;
- проблемні та аналітичні підходи під час самостійної роботи студентів;
- семінари-дискусії;
- рольові та ділові ігри;
- тренінги;
- аналітичні та ситуаційні задачі;
- кейси;
- робота в малих групах;
- виконання наскрізних індивідуальних завдань тощо.

10. Методи контролю

В організації навчального процесу застосовується поточний і підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюють під час лекційних та семінарсько-практичних занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості студентів з певних розділів (тем) навчальної програми і виконання конкретних завдань.

Поточний контроль (тестування) також проводиться та оцінюється за питаннями, які винесені на самостійну роботу.

Підсумковий контроль виконують з метою оцінювання результатів навчання студентів. Загальна оцінка кожного змістового модулю складається з поточних оцінок і з оцінки виконання модульної контрольної роботи.

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає оцінювання всіх форм вивчення дисципліни.

Перевірка й оцінювання знань студентів здійснюється із використанням наступних форм:

1. Оцінювання засвоєння питань для самостійного вивчення.
2. Проведення модульного контролю.
3. Проведення підсумкового заліку.

Питання до заліку з дисципліни «Основи конституційного права»

1. Предмет і метод Конституційного права як галузі права України.
2. Предмет і метод Конституційного права як науки.
3. Місце і роль Конституційного права України в системі національного права.
4. Система Конституційного права України.
5. Джерела Конституційного права України.
6. Особливості і класифікація конституційно-правових норм.
7. Історичні етапи розвитку Конституційного права України.
8. Поняття, зміст і значення Конституції.
9. Форма н структура Конституцій.
10. Порядок прийняття і зміни Конституцій.
11. Класифікація Конституцій.
12. Прийняття і основні риси Конституції України.
13. Поняття і гуманістичні основи Конституційного ладу України
14. Конституційні основи суспільного устрою України.
15. Конституційні основи економічних стосунків.
16. Конституційні основи соціально-культурних стосунків.
17. Конституційні основи політичних стосунків. Політична Система України.
18. Конституційні основи державного устрою України.
19. Поняття і класифікація прав і свобод людини і громадянина.
20. Особисті права і свободи.
21. Політичні права і свободи.
22. Соціальні і культурні права і свободи.
23. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні.
24. Віддзеркалення ідеї Загальної Декларації прав людини в Конституції України.
25. Конституційні гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні.
26. Поняття громадянства.
27. Принципи громадянства України

28. Придбання і припинення громадянства України.
29. Державні органи у справах громадянства України.
30. Поняття державної влади.
31. Конституція України про джерело і характер державної влади в Україні.
32. Принципи організації і діяльності державної влади в Україні.
33. Органи державної влади України.
34. Суть і конституційні основи народовладдя.
35. Поняття і форми безпосередньої демократії.
36. Поняття і форми представницької демократії.
37. Виборче право України.
38. Виборча система України.
39. Поняття, соціальні функції і повноваження парламенту.
40. Конституційний статус Верховної Ради України.
41. Порядок виборів у Верховну Раду України.
42. Правове положення народного депутата України.
43. Структура і порядок роботи Верховної Ради України.
44. Повноваження Верховної Ради України.
45. Поняття глави держави. Його місце і роль в системі влади
46. Становлення інституту президентства в Україні.
47. Конституційний статус і порядок обрання Президента України.
48. Повноваження Президента України.
49. Поняття виконавчої влади. Система органів виконавчої влади в Україні.
50. Конституційний статус і повноваження Кабінету Міністрів України.
51. Центральні і місцеві органи влади в Україні.
52. Поняття і конституційні основи судової влади в Україні.
53. Судова система України.
54. Принципи правосуддя в Україні.
55. Конституційний Суд України: завдання, структура, повноваження.
56. Поняття і основні принципи місцевого самоврядування в Україні.
57. Система місцевого самоврядування в Україні.
58. Порядок формування, організація роботи і повноваження органів місцевого самоуправління України.
59. Територіальний устрій України.
60. Конституційний статус і повноваження прокуратури України.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістова частина 1						Змістова частина 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	100
6	6	6	6	6	6	8	10	10	12	12	12	

T1, T2 ... T12 – теми змістових частин.

Схеми оцінювання ДВНЗ «ХДАУ»
 Національна диференційована шкала

Оцінка	Мін. рівень досягнень	Макс. рівень досягнень
Відмінно/Excellent	90	100
Добре /Good	74	89
Задовільно/Satisfactory	60	73
Незадовільно/Fail	0	59

Національна недиференційована шкала

Зараховано/Passed	60	100
Не зараховано/Fail	0	59

Шкала ECTS

A	90	100
B	82	89
C	74	81
D	64	73
E	60	63
Fx	35	59
F	1	34

Шкала ECTS недиференційована шкала

P	60	100
F	0	59

12. Методичне забезпечення

1. Коновалов О.Л. Методичні рекомендації для практичних (семінарських) занять студентів економічного факультету з дисципліни «Основи конституційного права». – Херсон, Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2020. 26 с.
2. Коновалов О.Л. Методичні рекомендації щодо оформлення рефератів для студентів економічного факультету з дисципліни «Основи конституційного права». – Херсон, Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2020. 10 с.
3. Коновалов О.Л. Методичні рекомендації для самостійної роботи та дистанційного навчання студентів економічного факультету з дисципліни «Основи конституційного права». – Херсон, Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2020. 16 с.

13. Рекомендована література

Основна література:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. / О.В. Сердюк та ін. ; за заг. ред. І.В. Яковюка; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. права Європ. Союзу. - Харків : Право, 2019. 123 с.
3. Конституційне право України: підручник / Алмаші І.М. та ін. ; уклад.: Коцкулич В.В., Джуган В. В.; Держ. ВНЗ "Ужгород. нац. ун-т", Юрид. ф-т, Каф.

- конституц. права та порівнял. правознавства. - 8-е вид., перероб. та допов. - Ужгород : Гельветика, 2018. 409 с.
4. Конституційне право України: навч. посібник [для підгот. до іспиту за кредитно-модульною сист. навчання]. – 2-е вид., перероб. і доп. / В.О. Боняк, В.А. Завгородній, А.В. Самотуга, Л.А. Філяніна. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 293 с.
  5. Конституційне право України: посіб. для підгот. до іспитів / Ю.Г. Барабаш та ін. - 5-е вид., перероб. та допов. - Харків : Право, 2018. 387 с.
  6. Молдован В. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина. - Київ: "Видавництво «Центр навчальної літератури», 2019. 206 с.
  7. Олійник О. Актуальні проблеми конституційного права України. - Київ: "Видавництво «Центр навчальної літератури», 2017. 554 с.
  8. Проблеми сучасної конституціоналістики: навч. посіб. Вип. 4. Конституційне гуманітарне право / Н.В. Аніщук та ін. ; за заг. ред.: А.Р. Крусян, д-ра юрид. наук, проф., А.А. Єзерова, канд. юрид. наук, доц. ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", Громад. центр прав. ініціатив. - Київ : Юрінком Інтер, 2018. 521 с.
  9. Савчин М. Порівняльне конституційне право: навч. посіб. / М. Савчин. - Київ : Юрінком Інтер, 2020. 328 с.
  10. Совгиря О.В. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. / О.В. Совгиря, Н.Г. Шукліна. - Київ : Юрінком Інтер, 2020. 556 с.
  11. Федоренко В.Л. Конституційне право України: підруч. / До 20-ої річниці Конституції України та 25 річниці незалежності України / В.Л. Федоренко. – К.: Видавництво Ліра-К, 2016. 616 с.

Допоміжна література:

1. Про внесення змін до Конституції України щодо проведення чергових виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів: Закон України від 1 лютого 2011 року // *Відомості Верховної Ради України*. - 2011. - N 10. Ст.68.
2. Акт проголошення незалежності України: Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 року // *ВВР Української РСР*. - 1991. - №38. - Ст. 502.
3. Декларація прав національностей України: прийнята Верховною Радою України 1 листопада 1991 року // *ВВР Української РСР*. - 1991. - №53. Ст. 799.
4. Декларація про держаний суверенітет України: прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 року // *ВВР Української РСР*. - 1990. - №3. Ст. 429.
5. Про Автономну Республіку Крим: Закон України від 17 березня 1995 р. // *Відомості Верховної Ради України*. - 1995. - № 11. Ст. 69.
6. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів: Закон України від 10.07.2010 № 2487-УІ // *ВВР*. - 2010. - N 35-36. Ст.491.
7. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 2011 року № 4061-УІ // *ВВР*. - 2012. - N 10-11. Ст.416.
8. Про вибори Президента України: Закон України від 18 березня 2004 року // *Відомості Верховної Ради України*. - 2004. - № 20-21. Ст. 291.
9. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 06.11.2012 року //

- Офіційний вісник України.* - 2012. - № 92. - Стор. 7. Ст. 372.
10. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 2001. - № 13. Ст. 65.
  11. Про Збройні Сили України: Закон України // *ВВР.* - 1992. - № 9. Ст. 105.
  12. Про звернення громадян: Закон України // *ВВР.* - 1996. - №47. Ст. 256.
  13. Про міжнародні договори України: Закон України // *ВВР.* - 1994. - № 10. Ст. 45.
  14. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 1997. - № 25. Ст. 20 (з змінами та доповненнями).
  15. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 1999. - № 20-21. Ст. 190.
  16. Про національні меншини в Україні: Закон України // *ВВР.* - 1992. - № 36. - Ст. 529.
  17. Про об'єднання громадян: Закон України від 16 червня 1992 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 1992. - № 34. - Ст. 504; 1993. - № 46. Ст. 427.
  18. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 1 серпня 2001 року // *Урядовий кур'єр.* - 2001. - №196. - 15 серпня.
  19. Про органи суддівського самоврядування: Закон України від 2.02.1994 р. // *ВВР.* - 1994. - №22. - Ст. 138; 2001. - №33. Ст.181.
  20. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 2001. - № 23. Ст. 118.
  21. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 4 лютого 1994 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 1994. - № 23. Ст. 162.
  22. Про представництво Президента України в Автономній Республіці Крим: Закон України від 2 березня 2000 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 2000.-№ 21. Ст. 158.
  23. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня 1998 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 1998. - № 35. Ст. 237.
  24. Про Рахункову палату Верховної Ради України: Закон України від 11 липня 1996 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 1996. - № 43. - Ст. 212.
  25. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України 10 лютого 2010 року N 1861-VI (*Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2010, N14-15, N16-17, ст.133).
  26. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України // *ВВР.* - 1991. - № 25. Ст. 283.
  27. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 1992. - № 27. Ст. 383.
  28. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 2001. - № 33. Ст. 175.
  29. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 2002. - № 40. Ст. 290.
  30. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 // *Відомості Верховної Ради України.* - 2010. - N 41-42, N 43, N 44-45. Ст.529.
  31. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. // *Відомості Верховної Ради України.* - 1998. - № 20. Ст. 99.

32. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. // *Відомості Верховної Ради України*. - 2011. - № 38. Ст. 1696.
33. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30 червня 2004 р. // *Відомості Верховної Ради України*. - 2004. - № 36. Ст. 1416.
34. Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 року №20 - /2010. У справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-ІУ (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України)

14. Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua>
2. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://kmu.gov.ua>
3. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL: <http://ccu.gov.ua>
4. Офіційний веб-сайт Президента України. URL: <http://president.gov.ua>